GEISSLERS
HOFCOMOEDIANTEN

uvádějí

REZAVÁ ANNA

aneb Zač je toho kost!

GEISSLERS HOFCOMOEDIANTEN

uvádějí

aneb Zač je toho kost!

Rezavá Anna umírá! Jak si zajistí místo v ráji, když celý život krutě vládla svým poddaným, hřešila a mrhala majetkem v hazardních hrách? Za každý hřích kousek svatého těla! Ochotný prodejce rád zalistuje ve svém katalogu, poradí a prodá. Kolik zaplatí Anna za své vykoupení? Z toho by mohl být vcelku (ne)slušný byznys. Tak ať žijí relikvie!

Inscenace volně vychází z pověstí o Rezavé Anně, hraběnce z moravských Střílek, a fenoménu sbírání relikvií a jejich ukládání do figurálních relikviářů.

koncept:

Claudia Eftimiadisová
Helena Koblischková
Lucie Valenová

dramaturgie a texty:

Helena Koblischková

scéna a loutky:

Bára Čechová

hudba:

Tomáš Kůgel

režijní supervize:

Petr Hašek

produkce:

Žaneta Špánková
Natálie Škvarová

hrají:

Claudia Eftimiadisová
Lucie Valenová

premiéra: 17. května 2025 v kapli
sv. Kříže karlínské Invalidovny

Pověst o Rezavé Anně

Inscenace volně nakládá s pověstí o zlé hraběnce Anně z moravských Střílek. Anna (rozená Marková, poprvé provdaná a ovdovělá Šindelářová) byla neurozeného původu. Proti vůli rodu Kuenburků se roku 1841 provdala za hraběte Františka staršího. Existují i pověsti, podle kterých hraběte přebrala jiné dívce.

Rod hrabat Kuenburků byl z Rakouska zvyklý vést okázalý nákladný život vysoké aristokracie. Zapojila se do něj i Anna, jednak svými častými návštěvami společenských akcí v širokém okolí Střílek a jednak svou vášní pro hazardní hry v karty.

Střílecké panství pod Kuenburky hospodářsky upadalo. Aby pozvedla finanční příjmy, zavedla hrabata z Kuenburku přísnou robotní povinnost, vyšší daně, tělesné tresty, finanční pokuty a trestala poddané vyhnáním z panství či zabavením a propadnutím majetku. Lidé hrabata z Kuenburku nenáviděli.

A v této atmosféře se zrodila pověst o zlé hraběnce, které nikdo neřekl jinak než „Rezavá Anča“ a kte-

rou poddaní prokleli. Po vynesení kletby ji shodil její kůň tak nešťastně, že si rozdrtila kyčelní kloub a stala se nepohyblivou. Poté vypadla z okna ve věži zámku a, ač byla zachycena a vtažena zpět do věže, byla po tomto zážitku dál již mdlého rozumu. Její život ukončila „černá žloutenka", po smrti při ukládání do rakve její tělo důsledkem nemoci zčernalo. Pro zdejší obyvatele to ale byl důsledek kletby. Nenávist k hraběnce byla mezi obyvateli Střílek tak silná, že i desítky let po její smrti neváhal kostelník a hrobník provázející turisty hrobkou pronést nad její rakví slova: „A tady leží ta kurva, co tolik našich lidí okradla o pole."

Anna Kuenburková popravdě žila až v devatenáctém století. K přesunu jejího příběhu do barokní doby nás inspirovalo prostředí, ve kterém žila, zejména slavný střílecký hřbitov. Její snahu o vykoupení skrze nákup relikvií jsme si zcela přibásnili a pověst upravili pro účely děje tak, že obsahuje některé naprosto nepodložené momenty, které však konkretizují to, co se o ní vypráví.

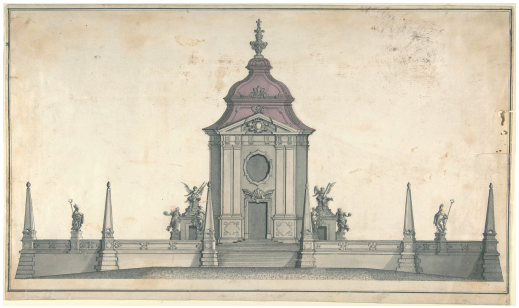
Zdroje:

Zápis ze střílecké obecní kroniky zprostředkovaný panem Pavlem Matouškem, předsedou občanského sdružení pro záchranu stříleckého barokního hřbitova.

Antonín a Marie Skřítkovi: Městečko Střílky, 1. díl, 2001, str. 218.

Barokní hřbitov ve Střílkách

Střílky jsou nevelká obec v okrese Kroměříž, jejíž dominantou je barokně přestavěný zámek. V něm žil rod Petřvaldských z Petřvaldu, z něhož pocházel i Antonín Amand, který zde nechal v první polovině 18. století vybudovat hřbitov v barokním slohu. Čtvercová plocha hřbitova je tvořena uměle nasypanou terasou, protkanou sítí odvodňovacích stok, díky čemuž zde uložená těla brzy zetlí. Dnešní podoba místa je pouhým torzem původně zamýšleného barokního komplexu s kostelem.

Hřbitov zdobí sochy od Gottfrieda a Josefa Antonína Fritsche, které představují alegorie lidských ctností a sedmi smrtelných hříchů. Sochařská výzdoba hřbitova tak trochu připomíná tu na prů-

čelí hospitálu v Kuksu. Socha anděla smrti, která ve Střílkách střeží dvoukřídlé vstupní schodiště s kryptou, tento dojem ještě umocňuje. Středobodem hřbitova je honosná pohřební kaple rodu Kuenburků.

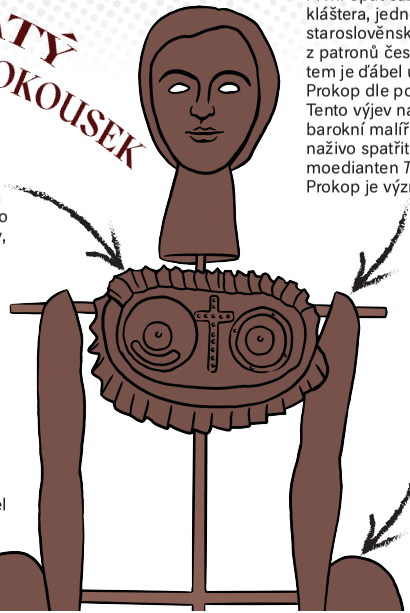
Co je to relikvie?

Relikvie neboli svatý ostatek je věřícími uctívaná připomínka světce, tvořená částí jeho těla, oblečení či dalšími osobními předměty. Lidé věřili, že v sobě mají posvátnou moc pomáhat či uzdravovat. Relikvie byly využívány u náboženských úkonů, v nichž hrály roli spojovatele mezi zemí, kde se nacházelo tělo mrtvého světce, a nebem, kde se jeho duše mohla přimlouvat za smrtelníky.

Mezi posvátnými relikviemi se u křesťanů největší váhy dostávalo těm spojeným s Ježíšem Kristem. V českém prostředí byly uctívány ostatky zemských patronů svatého Václava, Vojtěcha, Ludmily či Prokopa. Výsadní místo pak měly relikvie sv. Jana Nepomuckého, především jeho údajný jazyk (vědci později odhalili, že o jazyk určitě nešlo).

SVATÝ ODKAŽDÝHOKOUSEK

Svatá Agáta (225–251)

Krásná, oduševnělá a zámožná mučednice zasvětila svůj život Kristu a tak dlouho odmítala světské nápadníky, až se ji k sňatku pokoušeli donutit ukrutným mučením. Aby opustila svého nebeského ženicha, byla též po čas držena v nevěstinci a svářena k hříchu oplzlými řečmi i činy. Agáta odolala svodům, natahování na skřipec, pálení pochodněmi i drásání hřeby. Nakonec krásné panně uřízli ňadra. Přesto vytrvala v cudnosti. Do sbírky ostatků ve svatovítské katedrále opatřil Karel IV. kus její lebky uložený do stříbrného relikviáře.

Svatý Prokop (kon. 10. století – 1053)

První opat sázavského benediktinského kláštera, jednoho z posledních center staroslověnské kultury a liturgie u nás. Další z patronů české země. Jeho hlavním atributem je ďábel upoutaný na řetěze, neboť svatý Prokop dle pověsti donutil ďábla orat pole. Tento výjev na plátně vyobrazil náš slavný barokní malíř Petr Brandl a vy ho můžete naživo spatřit v inscenaci Geisslers Hofcomoedianten *Tři ženy a zamilovaný lovec*. Svatý Prokop je významným patronem rolníků.

Svatý Vojtěch (956–997)

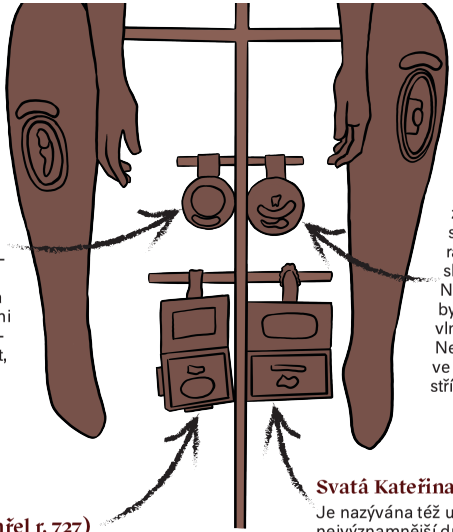
Pražský biskup a po svatém Václavovi druhý hlavní patron české země. Je znám svou snahou vymýtit tehdejší dobové nešvary jako byly chabá víra, mnohoženství nebo alkoholismus.

Svatý Jan Nepomucký (narozen 1340–1350, umučen 1393)

Miláček doby barokní a další

Svatá Anděla (1474–1540)

Zakladatelka školy svaté Voršily pro dívky. Škola byla nezávislá na mužském klášteře a vznikla o čtyři roky dříve než Tovaryšstvo Ježíšovo, které se soustředilo na vzdělávání chlapců. Svatá Anděla proslula svými viděními a svou schopností jednat s lidmi: naslouchat, urovnávat spory a tišit duševní bolesti.

umučen 1393)

Miláček doby barokní a další z českých zemských patronů. Legenda praví, že mučený Jan nevyzradil tajemství a držel jazyk za zuby tak usilovně, až tento orgán, navzdory běžně rychlému tlení měkkých tkání, zůstal v lebce neporušený i čtyřista let po jeho smrti. Bývá zobrazován s pěti hvězdami na svatozáři, které symbolizují pět ran kristových či písmena latinského výrazu pro „mlčel jsem". Na Karlově mostě, ze kterého bylo tělo mučedníka svrženo do vln Vltavy, se nachází socha Jana Nepomuckého od Jana Brokoffa, ve svatovítské katedrále obrovské stříbrné Janovo mauzoleum.

Svatý Hubert (zemřel r. 727)

Je patronem lovců a myslivců. Nábožnému životu se oddal po mystickém setkání s jelenem. Jeho kult pěstoval u nás nejen na Kuksu hrabě František Antonín Špork, který též založil Hubertův řád. Geisslers Hofcomoedianten se inspirovali hubertskou legendou v inscenaci *Huberte!*

Svatá Kateřina Sienská (1347–1380)

Je nazývána též učitelkou církve a patří mezi nejvýznamnější duchovně činné ženy. Narodila se jako 24. dítě jistého sienského barvíře. Od dětství měla nábožná vidění, jedla byliny, pila vodu, postila se a žila v odříkání. Poslední tři léta života pojídala již jen eucharystie, tedy chléb svatého přijímání. Nic jiného její žaludek nesnesl. V Sienně dodnes vystavují Kateřininu hlavu a prst.

Historie sbírání relikvií

Kult relikvií existuje od raně křesťanské doby, tedy od druhé poloviny 2. století po Kristu, kdy se pronásledovaní křesťané setkávali u hrobů mučedníků v římských katakombách. O tři staletí později, po uznání křesťanského náboženství, začaly být ostatky svatých ukládány do různorodých zdobených schránek.

Zásadní roli hrály relikvie ve středověké zbožnosti, právě od této doby se také poutníci začali vydávat za hroby svatých a relikviemi po celé Evropě a Blízkém Východu. Velkým sběratelem relikvií byl u nás Karel IV. a později Rudolf II. Vrcholným obdobím jejich uctívání bylo baroko.

Od devátého století při uctívání ostatků platilo pravidlo, že každá částečka

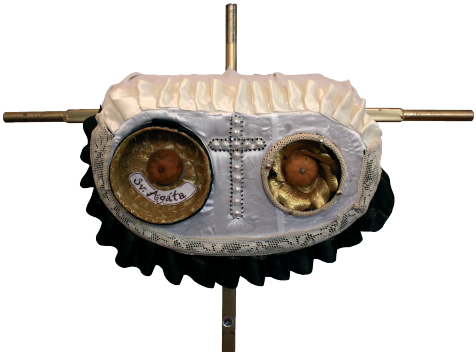
Svatovítský poklad

Největší sbírku relikvií v českém prostředí obsahuje Svatovítský poklad. Jeho základ položili už Přemyslovci a o výrazné rozšíření se zasloužil Karel IV. Poklad obsahuje kromě českých korunovačních klenotů také stovky relikvií, například rameno sv. Víta, lebky evangelisty Lukáše, sv. Václava či sv. Ludmily, relikviáře svatého Jiří či Kateřiny. Relikvie spojené se životem Krista nechal Karel IV. uložit do zlatého korunovačního kříže, který skrývá třísky Ježíšova kříže, částečky hřebu i trnové koruny.

má stejnou moc jako celé tělo světce, což později umožnilo čilý obchod s relikviemi. Vznikaly také falzifikáty ostatků, takže existují například tři lebky svatého Vojtěcha (ve Svatovítské katedrále, v polském Hnězdně a v Cáchách), nebo nepočítaně částí kříže, na němž byl umučen Kristus.

Figurální relikviáře

Relikvie byly ukládány v umělecky zpracovaných relikviářích, aby mohly být vystaveny věřícím a používány při náboženských obřadech. Tyto relikviáře byly vyrobené z nejrůznějších materiálů, od dřeva přes vzácné textilie až po drahé kovy, zdobené drahokamy i pečlivou zlatnickou prací.

Mohly mít podobu sarkofágu s tělem světce, truhly či prosklené rakve, drobnější části se ukrývaly do monstrancí. Umělecky ztvárněný relikviář ve tvaru té části těla, kterou obsahuje, je nazýván mluvící relikviář.

Relikviář sv. Maura

Relikviář sv. Maura, který ukrývá ostatky svatého Maura, Jana Křtitele, Timoteje a Apolináře, je asi nejznámějším českým relikviářem. Jde o takzvaný domečkový typ, který připomíná sarkofág či středověkou truhlu. Objeven byl pod podlahou hradní kaple v Bečově nad Teplou v 80. letech 20. století po napínavém detektivním pátrání.

Výroba relikviářů byla velice náročná a drahá. Nejčastěji se tyto práce odehrávaly v ženských klášterech, které se specializovaly na takzvané klášterní práce. V Čechách je typickým příkladem klášter klarisek v Českém Krumlově, kde bylo zkompletováno několik svatých ostatků, například sv. Reparáta, sv. Theofila a sv. Clemense.

GH tipy

M. Váňová a Geisslers: Tanec smrti

Divadelní průvod, pohřeb smutku a připomínka radostí života ve stylu site-specific, která podněcuje k oslavě života, ale nezapomíná ani na lidskou smrtelnost. V Praze hrajeme v jedinečném prostředí Malostranského hřbitova na Smíchově.

V. Franců a Geisslers: Alchymisti: Zlatodějný teatrolab

Interaktivní inscenace pro starší i mladší publikum vás přenese do doby alchymistů na dvoře císaře Rudolfa II. Vstupte do naší divadelně-alchymistické laboratoře, kde ožívá minulost, a hledejte naději pro budoucnost. Jak zachránit svět? Existuje kámen mudrců? Objevte ten svůj!

Válečná trilogie

Geisslers ve třech inscenacích mapují jeden z historicky nejrozsáhlejších konfliktů na evropském území – období třicetileté války (1618–1648) i válečnou dobu jako takovou. V první inscenaci trilogie (*27: Exekuční show Jana Mydláře*) se zabývají zrodem konfliktu, ve druhé (*Simply Simplicius*) jeho průběhem a v závěrečné (*HORRI-BILI-CRIBRI-FAX*) tím, co se děje po konci války.

Geisslers Hofcomoedianten

Geisslers Hofcomoedianten je nezávislý divadelní soubor, který ve své tvorbě propojuje barokní inspiraci s živým, současným divadlem. S autorskou svobodou mísí původní s novým, vzletné s přízemním, činohru, zpěvohru, loutkohru i tanec.

Více na www.geisslers.cz

Přečti si interaktivní **knihu Let's baROCK!** (letsbarock.cz) o tvorbě Geisslerů a jedinečnosti baroka.

Poslouchej Geisslery na jejich **Spotify** kanále, nebo si kup **CD Napříč** – průřez naší písňovou tvorbou.

Rezavá Anna je 35. celovečerní inscenace souboru Geisslers Hofcomoedianten.

23. sezóna GH 2024/25

ředitelka: Kateřina Bohadlová
umělecký šéf: Petr Hašek
dramaturgie: Helena Koblischková
PR a propagace: Kateřina Hubertová
produkce: Natka Škvarová, Žaneta Špánková a Markéta Holmanová
šéf techniky: Vítězslav Koblischka

Program připravily: Kateřina Hubertová a Helena Koblischková
Grafické zpracování: Vojta Rejl

Za podporu děkujeme našim pravidelným mecenášům a dárcům, členům našeho mecenášského klubu, Advokátní kanceláři Čalfa, Bartošík a partneři, Pražské znalecké kanceláři a firmám IZOL–IKA, KALINA industries a TAXLES.

I vy se můžete stát členy našeho mecenášského klubu a být součástí Geisslers rodiny!

MINISTERSTVO KULTURY

Státní fond kultury ČR

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV | INVALIDOVNA PRAHA

PRAHA PRAGUE PRAGA PRAG

Art District

VILA

#novebaroko

IZOL IKA

KALINA

TAXLES s.r.o.

ČALFA BARTOŠÍK A PARTNEŘI advokátní kancelář

PZK

